

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

**Методичні рекомендації
для самостійної роботи студентів
за навчальною дисципліною
«Порівняльна грамати́ка»**

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
спеціальність	<u>035 Філологія</u>
освітня програма	Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова
спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u>

Методичні рекомендації схвалено
на засіданні кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша.
“28” серпня 2023 року, протокол № 1
Завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

_____ Олександр РЕБРІЙ

на засіданні кафедри англійської філології
та методики викладання іноземної мови
Протокол від “28” серпня 2023 року, № 1
в.о. завідувача кафедри англійської філології та
методики викладання іноземної мови

_____ Ірина МОРОЗОВА

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною
комісією факультету іноземних мов
“29” серпня 2023 року, протокол № 15
Голова науково-методичної
комісії факультету іноземних мов

_____ Анна КОТОВА

Харків – 2023

1. Загальні положення щодо організації самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна».

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: *вміння самостійно навчатися і критично мислити*.

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і можуть включати виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, курсових робіт, індивідуальних завдань, тестів, розрахунково-графічних робіт, презентацій рефератів, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять) тощо.

- 2. Зміст та організація самостійної роботи студентів за навчальною дисципліною «Порівняльна грамати́ка».** Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни для студентів денної форми навчання складає 4 кредити, тобто 120 годин. Обсяг самостійної роботи складає 88 годин.

Завдання для самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва підтеми та пункту	Зміст самостійної роботи	Кількість годин	Форма контролю
Тематичний блок 1. Порівняльна морфологія англійської та української мов				
1	Тема 1.1. Предметна царина, основні поняття та метод порівняльної граматики української та англійської мов. Граматична категорія.	Опрацювання матеріалу за темою 1.1 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами) підготовка до поточного тесту	5	Формувальне оцінювання (індивідуальне (поточне тестування), групове, фронтальне)
2	Тема 1.2. Граматична морфема як одиниця порівняння. Типи морфем і типи	Опрацювання матеріалу за темою 1.2 (робота з електронним конспектом лекцій,	5	Формувальне оцінювання (індивідуальне (поточне тестування), групове, фронтальне)

	значень. Синтетичні та аналітичні граматичні морфеми. Синтетичні та аналітичні граматичні системи.	методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами); підготовка до поточного тесту		
3	Тема 1.3. Частина мови як одиниця порівняння. Традиційний/семантико-структурний (прескриптивний і дескриптивний), структурний і функціональний підходи. Повнозначні і неповнозначні частини мови.	Опрацювання матеріалу за темою 1.3 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами); підготовка до поточного тесту	5	Формувальне оцінювання (індивідуальне (поточне тестування), групове, фронтальне) Презентація реферату (індивідуальна/групова; відгук на реферат / презентацію
4	Тема 1.4. Ізоморфні та аломорфні риси іменника, прикметника та прислівника в англійській та українській мовах.	Опрацювання матеріалу за темою 1.4 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами); підготовка до поточного тесту	5	Формувальне оцінювання (індивідуальне (поточне тестування), групове, фронтальне)
5	Тема 1.5. Ізоморфні та аломорфні риси дієслова в англійській та українській мовах.	Опрацювання матеріалу за темою 1.5 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами); підготовка до поточного тесту	5	Формувальне оцінювання (індивідуальне (поточне тестування), групове, фронтальне)
6	Тема 1.6. Ізоморфні та аломорфні риси числівника, займенника, прийменника і сполучника в	Опрацювання матеріалу за темою 1.6 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для	5	Підсумкове тестування за тематичний блок 1 (питання множинного вибору) Самоконтроль (рефлексія) за ефективністю

	англійській та українській мовах.	самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами); підготовка до тесту за тематичним блоком 1		навчально-пізнавальної діяльності
	Разом за тематичним блоком 1		30	
Тематичний блок 2. Порівняльний синтаксис англійської та української мов				
1	Тема 2.1. Синтаксис та його одиниці. Група слів. Ізоморфні та аломорфні риси синтаксису англійської та української мов.	Опрацювання матеріалу за темою 2.1 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами)	5	Формувальне оцінювання (індивідуальне, групове; усне та / або письмове)
2	Тема 2.2. Англійське та українське речення: формальний, семантичний та функціональний аспекти. Структурна класифікація англійських та українських речень.	Опрацювання матеріалу за темою 2.2 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами); підготовка до поточного тесту	5	Формувальне оцінювання (індивідуальне, групове; усне та / або письмове)
3	Тема 2.3. Конституенти простого англійського та українського речення. Конституенти складного англійського та українського речення.	Опрацювання матеріалу за темою 2.3 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами); підготовка до практичного заняття	5	Формувальне оцінювання (індивідуальне, групове; усне та / або письмове)
4	Тема 2.4. Семантична будова англійського та українського речення.	Опрацювання матеріалу за темою 2.4 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи,	5	Поточне тестування (питання множинного вибору)

		підручниками та інтернет-джерелами); підготовка до поточного тесту		
5	Тема 2.5. Комунікативна структура англійського та українського речення.	Опрацювання матеріалу за темою 2.5 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами); підготовка індивідуальних рефератів та планування їхньої презентації	5	Презентація реферату; відгук на реферат / презентацію
6	Тема 2.6. Прагматика англійського та українського речення.	Опрацювання матеріалу за темою 2.6 (робота з електронним конспектом лекцій, методичними рекомендаціями та завданнями для самостійної роботи, підручниками та інтернет-джерелами); підготовка до тесту за тематичн. блоком 2	5	Підсумкове тестування за тематичним блоком 2 (питання множинного вибору) Самоконтроль (рефлексія) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності
Разом за тематичним блоком 2			30	
Разом			60	

3. Вимоги до студентів:

1. В рамках першого завдання студенти мають самостійно ознайомитися з різними інтерпретаціями основних понять порівняльної граматики української та англійської мов (ізоморфність та аломорфність; синтагматика і парадигматика; граматична опозиція/категорія; морфема); вивчити різні критерії виділення частин мови, розмежування частин мови на повнозначні і неповнозначні.
2. В рамках другого завдання студенти мають самостійно ознайомитися з ізоморфними та аломорфними характеристиками повнозначних та неповнозначних частин мови в англійській та українській мовах.
- 3) В рамках третього завдання студенти мають самостійно ознайомитися з основними поняттями синтаксису, а також типами словосполучень в англійській та українській мовах, виділеними за різними критеріями: за структурою та типом синтаксичних зв'язків (сурядні, підрядні, предикативні); частиномовною належністю основного компонента підрядного словосполучення (іменникові, прикметникові, дієслівні, прислівникові, числівникові).
- 4) В рамках четвертого завдання студенти мають самостійно ознайомитися з ізоморфними та аломорфними характеристиками англійських та українських речень: структурно-семантичними та прагматичними типами речень в англійській та українській мовах; граматичними конструкціями, що функціонують як головні та другорядні члени простого

речення (підмет, присудок, означення, додаток, обставина); типами складних речень (складносурядних, складнопідрядних, змішаних).

4. Форми контролю: Завдання, винесені на самостійну роботу студентів, включені в: 1) поточні тестові завдання для оцінювання роботи студентів у семестрі; 2) підсумкові тести з Порівняльної морфології та Порівняльного синтаксису; 3) практичні завдання; 4) екзаменаційний тест; 5) індивідуальні реферати або презентації. Відповідні критерії оцінювання та схему нарахування балів наведено в Робочій програмі навчальної дисципліни.

5. Рекомендоване методичне забезпечення

Базова література:

1. Жлуктенко Ю.О. Порівняльна граматики англійської та української мов : Посібник для вчителів. Київ : Радянська школа, 1960. 160 с.
2. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов: Навч. посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 464 с.
3. Мартинюк А.П. Курс «Порівняльна граматики» в презентаціях. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2022. <http://foreign-languages.karazin.ua/ru/departments/english-translation-theory-and-practice/library-4> .
4. Мартинюк А.П. Порівняльна морфологія англійської та української мов. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. 64 с.
5. Порівняльні дослідження з граматики англійської, української, російської мов. Київ : Наукова думка, 1981. 354 с.

Допоміжна література:

1. Морозова О.І. Теоретична граматики сучасної англійської мови: матеріали до лекційного курсу та завдання для самостійної роботи. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. 60 с.
2. Морозова О.І., Паповянц Е.Г. Методичні вказівки та матеріали до курсу теоретичної граматики сучасної англійської мови (морфологія) для студентів 4 курсу факультету іноземних мов. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. 48 с.
3. Fries Ch. American English grammar, 1940. URL: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.506366>
4. Halliday M.A.K., Matthiessen C. An introduction to functional grammar. London, New York: Routledge. 2014. 700 p.
5. Jespersen O. The philosophy of Grammar. Chicago: University of Chicago Press, 1924. 359 p.
6. Rayevska N.M. Modern English Grammar. Київ: Вища школа, 1976. 304 с. Sweet H. A new English grammar, logical and historical. URL: <https://archive.org/stream/newenglishgramma01swee?ref=ol#page/12/mode2up>
7. Sweet H. A new English grammar, logical and historical. URL: <https://archive.org/stream/newenglishgramma01swee?ref=ol#page/12/mode2up>
8. Trager G., Smith H. An outline of English structure”, 1951. URL: <https://archive.org/details/outlineofenglish00trag/page/n1/mode/2up>
9. Valeika L., Buitkienė J. An Introductory Course in Theoretical English Grammar. Vilnius: Vilnius Pedagogical University, 2003. 136 p.
10. Volkova L.M. Theoretical Grammar of English: Modern Approach. Київ: Освіта України, 2009. 253 с.

Інформаційні ресурси:

- 1 What is a sentence (Khan Academy). – URL <https://www.youtube.com/watch?v=TeiuG81mbII>
- 2 Syntax (tree structures). – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=n9168PgGHBc>
- 3 Phrases and clauses. – URL: <https://www.khanacademy.org/humanities/grammar/syntax-sentences-and-clauses/phrases-and-clauses/v/phrases-and-clauses-syntax-khan-academy>

- 4 Coursera: Grammar and Punctuation. – URL : https://www.coursera.org/learn/grammar-punctuation?recoOrder=12&utm_medium=email&utm_source=recommendations&utm_campaign=recomme

Додаткові інформаційні ресурси розташовані на сторінці кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша ХНУ імені В.Н. Каразіна: <http://foreign-languages.karazin.ua/ru/departments/english-translation-theory-and-practice/library-4>.

До робочої програми додаються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних занять
- 3) Завдання для підсумкового контролю (іспит включно)
- 4) Електронне забезпечення